

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN THỊ PHƯƠNG DUNG

**NGHIÊN CỨU GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN
VÙNG SẢN XUẤT CAM HÀNG HÓA THEO HƯỚNG
BỀN VỮNG TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN HÀM YÊN
TỈNH TUYÊN QUANG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

THÁI NGUYÊN - 2015

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN THỊ PHƯƠNG DUNG

**NGHIÊN CỨU GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN
VÙNG SẢN XUẤT CAM HÀNG HÓA THEO HƯỚNG
BỀN VỮNG TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN HÀM YÊN
TỈNH TUYÊN QUANG**

Ngành: Phát triển nông thôn
Mã số: 60.62.01.16

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS. ĐÀO THANH VÂN

THÁI NGUYÊN - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa sử dụng để bảo vệ luận văn của một học vị nào.

Tôi xin cam đoan mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Tuyên Quang, ngày 10 tháng 9 năm 2015

Tác giả

Nguyễn Thị Phương Dung

LỜI CẢM ƠN

Để thực hiện và hoàn thành luận văn này, tôi đã nhận được sự quan tâm giúp đỡ tận tình, sự đóng góp quý báu của nhiều cá nhân và tập thể.

Trước tiên, tôi xin trân trọng gửi lời cảm ơn tới Ban Giám hiệu trường Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên, Phòng Đào tạo, Khoa Kinh tế và Phát triển nông thôn đã tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Đặc biệt, tôi xin bày tỏ sự biết ơn sâu sắc đến PGS. TS. Đào Thanh Vân đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo và giúp đỡ tôi trong suốt thời gian tôi thực hiện luận văn. Tôi cũng xin trân trọng cảm ơn Sở Nông nghiệp và phát triển nông thôn tỉnh Tuyên Quang, Ủy ban nhân dân huyện Hàm Yên, Phòng Nông nghiệp và phát triển nông thôn huyện Hàm Yên và bà con nhân dân 3 xã Tân Thành, Phù Lưu, Yên Phú đã tạo điều kiện giúp đỡ, cung cấp số liệu, tư liệu khách quan giúp tôi hoàn thành luận văn này.

Cuối cùng, tôi xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè, đồng nghiệp và người thân đã động viên, giúp đỡ, tạo điều kiện về mọi mặt cho tôi trong quá trình thực hiện đề tài nghiên cứu.

Một lần nữa tôi xin trân trọng cảm ơn!

Tuyên Quang, ngày 10 tháng 9 năm 2015

Tác giả

Nguyễn Thị Phương Dung

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC BẢNG BIỂU	vii
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	viii
MỞ ĐẦU.....	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	2
Chương 1	3
TỔNG QUAN TÀI LIỆU	3
1.1. Cơ sở lý luận về phát triển sản xuất nông nghiệp	3
1.1.1. Khái niệm về phát triển.....	3
1.1.2. Khái niệm về phát triển bền vững.....	3
1.1.3. Nội dung chủ yếu về phát triển kinh tế bền vững.....	5
1.1.4. Phát triển sản xuất và các yếu tố chủ yếu ảnh hưởng tới phát triển sản xuất.....	6
1.1.5 Các yếu tố tác động đến giải pháp phát triển sản xuất và tiêu thụ.....	10
1.1.6. Cơ sở lý luận để đưa ra giải pháp	12
1.1.7. Quan điểm phát triển vùng sản xuất cam hàng hóa	13
1.1.6. Ý nghĩa của việc phát triển cây cam bền vững	13
1.2. Đặc điểm kinh tế, kỹ thuật cây cam ở Việt Nam	13
1.3. Cơ sở thực tiễn	14
1.3.1. Tình hình nghiên cứu, sản xuất và tiêu thụ cam trên thế giới	14
1.3.2. Tình hình nghiên cứu sản xuất cam trong nước	17
1.3.3. Các vùng trồng cam trong nước.....	19

1.3.4. Phát triển sản xuất cam và quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông nghiệp, nông thôn.....	21
1.3.5. Tình hình tiêu thụ sản phẩm	23
1.3.6. Tình hình sản xuất và tiêu thụ cam ở tỉnh Tuyên Quang.....	26
1.4. Những kết luận rút ra từ tổng quan tài liệu	27
Chương 2.....	28
NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	28
2.1. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu	28
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu	28
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu	28
2.2. Nội dung nghiên cứu.....	28
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	29
2.3.1. Thu thập tài liệu thứ cấp	29
2.3.2. Thu thập số liệu sơ cấp	29
2.3.3. Phương pháp phân tích	30
2.4. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu.....	31
2.4.1. Nhóm chỉ tiêu thể hiện nguồn lực sản xuất	32
2.4.2. Nhóm chỉ tiêu về thực trạng sản xuất, tiêu thụ cam.	32
2.4.4. Phương pháp tính các chỉ tiêu kết quả, hiệu quả kinh tế chủ yếu.....	32
2.5. Phương pháp xử lý số liệu.....	34
Chương 3.....	35
KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	35
3.1. Đánh giá thực trạng sản xuất cam hàng hóa trên địa bàn huyện Hàm Yên, tỉnh Tuyên Quang	35
3.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	35
3.1.2. Điều kiện kinh tế, xã hội.....	37
3.1.3. Tình hình sản xuất cây cam trên địa bàn huyện Hàm Yên	44
3.2. Phân tích hiệu quả kinh tế của các hộ trồng cam	46
3.2.1. Tình hình chung	46

3.2.2. Tình hình chi phí sản xuất cam.....	47
3.1.3. Phân tích kết quả và hiệu quả kinh tế của cây cam sành tại vùng nghiên cứu.....	50
3.3. Phân tích các yếu tố ảnh hưởng tới phát triển sản xuất cây cam	51
3.3.1. Về đất đai, quy hoạch	51
3.3.2. Tình hình áp dụng các biện pháp kỹ thuật trong sản xuất cam sành tại vùng nghiên cứu	52
3.3.3. Công tác thu hoạch, bảo quản, chế biến	57
3.3.4. Về tiêu thụ sản phẩm	60
3.3.5. Xây dựng và quảng bá thương hiệu	66
3.3.6. Các cơ chế, chính sách đã áp dụng trên địa bàn huyện	66
3.4. Xác định những điểm mạnh điểm yếu, cơ hội, thách thức của sản phẩm cam Sành Hàm Yên	67
3.4.1 Các điểm mạnh, điểm yếu trong sản xuất và tiêu thụ.....	67
3.4.2. Cơ hội và thách thức trong sản xuất và tiêu thụ cam Sành Hàm Yên	70
3.4.3. Bảng tóm tắt ma trận SWOT xác định các thuận lợi, khó khăn, của sản phẩm cam Sành Hàm Yên	71
3.4.4. Xác định nguyên nhân thúc đẩy và cản trở sản xuất cam tại huyện Hàm Yên, tỉnh Tuyên Quang	73
3.5. Đề xuất các giải pháp bảo đảm cho cây cam hàng hóa phát triển bền vững tại huyện Hàm Yên, tỉnh Tuyên Quang	74
3.5.1. Nhóm giải pháp về sản xuất.....	75
3.5.2. Nhóm giải pháp về tiêu thụ sản phẩm	79
3.5.3. Nhóm giải pháp về tổ chức, phát triển sản xuất	82
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ.....	86
1. Kết luận	86
2. Kiến nghị.....	86
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	88
PHẦN PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nguyên ngữ
FAO	Tổ chức nông lương thế giới
VietGAP	Thực hành sản xuất nông nghiệp tốt ở Việt Nam
NN& PTNT	Nông nghiệp và phát triển nông thôn
ĐBSCL	Đồng bằng sông cửu long
TC	Tổng chi phí
GO	Giá trị sản xuất
VC	Chi phí biến đổi
VA	Giá trị gia tăng
IC	Chi phí trung gian
MI	Thu nhập hỗn hợp
FFS	Lớp học hiện trường
UBND	Ủy ban nhân dân
SWOT	Công cụ phân tích điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội, thách thức
IPM	Quản lý dịch hại tổng hợp
ICM	Quản lý cây trồng tổng hợp
WCED	Hội đồng thế giới về môi trường và phát triển
WTO	Tổ chức Thương mại Thế giới

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 1.1. Diện tích, năng suất, sản lượng cam trên thế giới năm 2013	15
Bảng 1.2. Diện tích cam ở các vùng trên thế giới năm 2008-2013.....	16
Bảng 1.3. Tình hình sản xuất cam quýt giai đoạn 2008 - 2013	18
Bảng 1.4. Giá trị xuất khẩu của cây có múi tại Việt Nam (2001-2008)	25
Bảng 3.1. Một số chỉ tiêu phát triển kinh tế - xã hội giai đoạn 2010 - 2014	38
Bảng 3.2. Một số chỉ tiêu so sánh của huyện Hàm Yên với tỉnh Tuyên Quang	39
Bảng 3.3. Kết quả sản xuất ngành nông nghiệp huyện Hàm Yên giai đoạn 2008 - 2014.....	41
Bảng 3.4. Tình hình biến động dân số qua một số năm.....	43
Bảng 3.5. Diện tích, năng suất, sản lượng, giá trị cây cam năm 2008- 2014	45
Bảng 3.6. Hiện trạng diện tích cam của huyện Hàm Yên đến tháng 12 năm 2014.....	45
Bảng 3.7. Cơ cấu các giống cam của huyện Hàm Yên năm 2010- 2014.....	46
Bảng 3.8. Số liệu cơ bản của các hộ điều tra tại 3 điểm điều tra	47
Bảng 3.9. Chi phí bình quân tích cho 1 ha cam sành giai đoạn trồng mới và kiến thiết cơ bản.....	48
Bảng 3.10. Biểu chi tiết chi phí cho vườn cam kinh doanh tại vùng điều tra năm 2014	49
Bảng 3.11. Kết quả và hiệu quả kinh tế của cây cam sành năm 2014	50
Bảng 3.12. Kết quả điều tra hiện trạng áp dụng các biện pháp kỹ thuật trong sản xuất cam	54
Bảng 3.13. Một số sâu, bệnh hại chính trên cây cam Sành.....	55
Bảng 3.14. Tình hình sử dụng phân bón, thuốc BVTV tại vùng điều tra	56
Bảng 3.15. Thời vụ thu hoạch cam tại vùng nghiên cứu năm 2014	58
Bảng 3.16: Tình hình tiêu thụ cam tại vùng sản xuất cam Hàm Yên	58
Bảng 3.17. Hình thức vận chuyển, bảo quản và tỷ lệ hư hỏng	60
Bảng 3.18. Thị trường tiêu thụ sản phẩm qua các năm.....	61
Bảng 3.19. Thị trường tiêu thụ sản phẩm theo thời vụ thu hoạch năm 2014.....	62
Bảng 3.20. Giá bán bình quân một kg sản phẩm theo thời vụ thu hoạch giai đoạn từ năm 2010 - 2014	65
Bảng 3.21. Phân tích ma trận SWOT trong phát triển sản xuất cam Sành trên địa bàn huyện Hàm Yên	72

DANH MỤC CÁC HÌNH

Biểu đồ 3.1: Cơ cấu kinh tế năm 2014.....	37
Biểu đồ 3.2. Thị trường tiêu thụ sản phẩm cam qua các năm 2011- 2014	62
Biểu đồ 3.3. Tình hình biến động giá bán sản phẩm từ năm 2010 - 2014	65